

TORHOUT
GOENHOVE VRIJGEWEID
i.o.v. VLM

2017C73

2017E93

2017F50

Archeologienota
Programma van
maatregelen

Jonathan JACOPS

Sebastiaan WINDEY

Pieter LALOO

Project:

Torhout – Groenhove – Vrijgeweid

Opdrachtgever:

*VLM Regio West
Velodroomstraat 28
8200 Brugge*

Uitvoerder:

*GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Jonathan JACOBS, Sebastiaan Windey en Pieter LALOO*

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Programma van maatregelen.....	4
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen....	4
1.1 Inrichting Ruitboswegel en bufferbekken (nr. 2.1.1).....	5
1.2 Ecologische inrichting percelen Groene 62 (nr.2.2.1)	6
1.3 Faunapassage (nr.3.3.1)	8
1.4 Fietsverbinding Bergenstraat – Korenbloemstraat (nr.1.6.1).....	8
1.5 Bomen en houtkanten Vrijlatenstraat (A) en Hogestraat (B) (nr.1.4.1).....	8
1.6 Herinrichting kruispunten Wingene (nr.3.5.9.a).....	9
1.7 Herinrichting Pincestraat & Vrijgeweidstraat (nr.3.5.9.b)	10
1.8 Herinrichting oprittencomplex (nr. 2.1.8)	11
2. Administratieve gegevens.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bibliografie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage	14

Inleiding

De Vlaamse Landmaatschappij plant een aantal omgevingswerken in het kader van het project 'Groenhove Vrijgewijd'. Het betreft enerzijds recreatieve en landschappelijke maatregelen en anderzijds maatregelen met betrekking tot verkeersveiligheid. Concreet handelt het om volgende deelzones die zich binnen een radius van 6 km van elkaar bevinden op grondgebied van de stad Torhout en de gemeentes Ruddervoorde, Zedelgem en Wingene:

- Inrichting Ruitjesboswegel en bufferbekken (VLM nr. 2.1.1)
- Ecologische inrichting percelen Groene 62 (VLM nr. 2.2.1)
- Inrichting faunapassage (VLM nr. 3.3.1)
- Verbeteren fietsverbinding Bergenstraat – Korenbloemstraat (VLM nr. 1.6.1)
- Herinrichting oprittencomplex (VLM nr. 2.1.8)
- Aanplanten bomen en houtkanten Vrijlatenstraat en Hogestraat (VLM nr. 1.4.1.a)
- Verkeersveiligheid Pincestraat en Vrijgewijdestraat (VLM nr. 3.5.9)

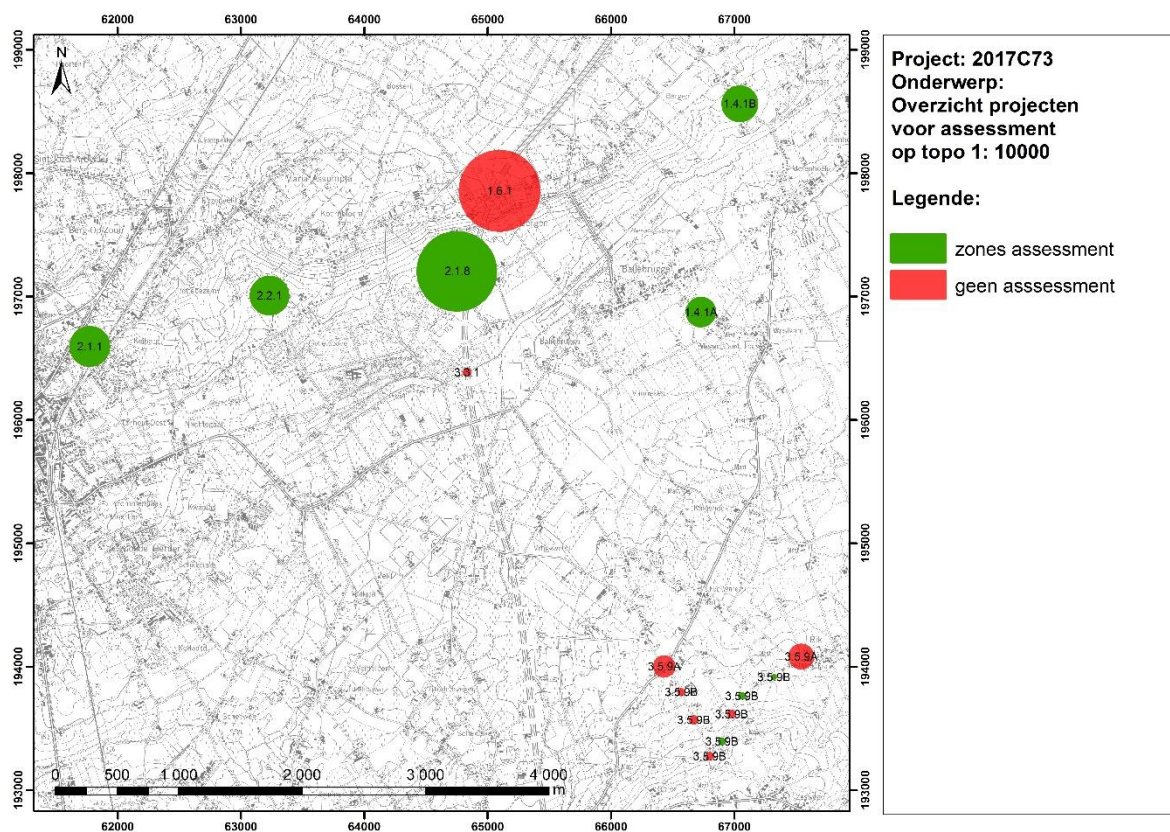
Het betreft sterk verschillende (bodem)ingrepen die op verschillende locaties zullen plaatsvinden, maar algemeen worden de oppervlaktecriteria opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet overschreden. Bijgevolg dient een archeologienota opgemaakt te worden voorafgaand aan het indienen van de bouwvergunning. GATE werd door de VLM middels een raamovereenkomst aangesteld om deze archeologienota op te stellen.

Programma van maatregelen

1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen

Gezien de ruimtelijke spreiding van de verschillende deelzones over de stad Torhout en de gemeentes Ruddervoorde, Zedelgem en Wingene en de sterk verschillende (bodem)ingrepen wordt het programma van maatregelen voor elk van de deelzones afzonderlijk behandeld (Figuur 1) . Zoals beschreven in het verslag van resultaten werden een aantal deelzones niet opgenomen in de assessment aangezien de werken van die aard zijn dat zij het potentieel aanwezige bodemerfgoed (quasi) niet verstoren (cf. paragraaf 1.2.1).

Samenvattend werden alle deelzones voldoende onderzocht en wordt geen bijkomend onderzoek noodzakelijk geacht.

Figuur 1. Overzicht van de verschillende deelzones die zijn opgenomen in het assessment (Bron: © Geopunt)

nr VLM	Project	bodemingrepen
2.1.1	inrichting Ruiterboswegel en bufferbekken	uitgraven pad en bufferbekken
2.2.1	ecologische inrichting percelen Groene 62	uitgraven poelen en depressies Aanleggen nieuwe grachten aanplanten 12 fruitbomen
3.3.1	faunapassage	aanpassing aan bestaande koker

1.6.1	fietsverbinding Bergenstraat - Korenbloemstraat	verbreden wegdek en aanpassen talud
1.4.1	bomen en houtkanten Vrijlatenstraat (A) en Hogestraat (B)	aanplanten bomen langs weg
2.1.8	oprittencomplex	drie bufferbekkens inrichten gracht herprofiëren
3.5.9a	herinrichting kruispunten Wingene	aanleg van één wadi
3.5.9b	herinrichting Pincestraat & Vrijgeweidstraat	aanleg drie tractoruitwijkzones
		Wegmarkeringen, inrichting verkeersgeleider

Tabel 1. Overzicht van de werkzaamheden met aan aanduiding van de bodemingrepen. Groen ingekleurde projecten worden verder behandeld in het verdere programma van maatregelen en rood ingekleurd wordt niet opgenomen.

1.1 Inrichting Ruiterboswegel en bufferbekken (nr. 2.1.1)

1.1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek en het landschappelijk booronderzoek werd voldoende informatie gewonnen om met voldoende zekerheid te doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site en het archeologisch potentieel tot kennisvermeerdering.

1.1.2 De afwezigheid van een archeologische site

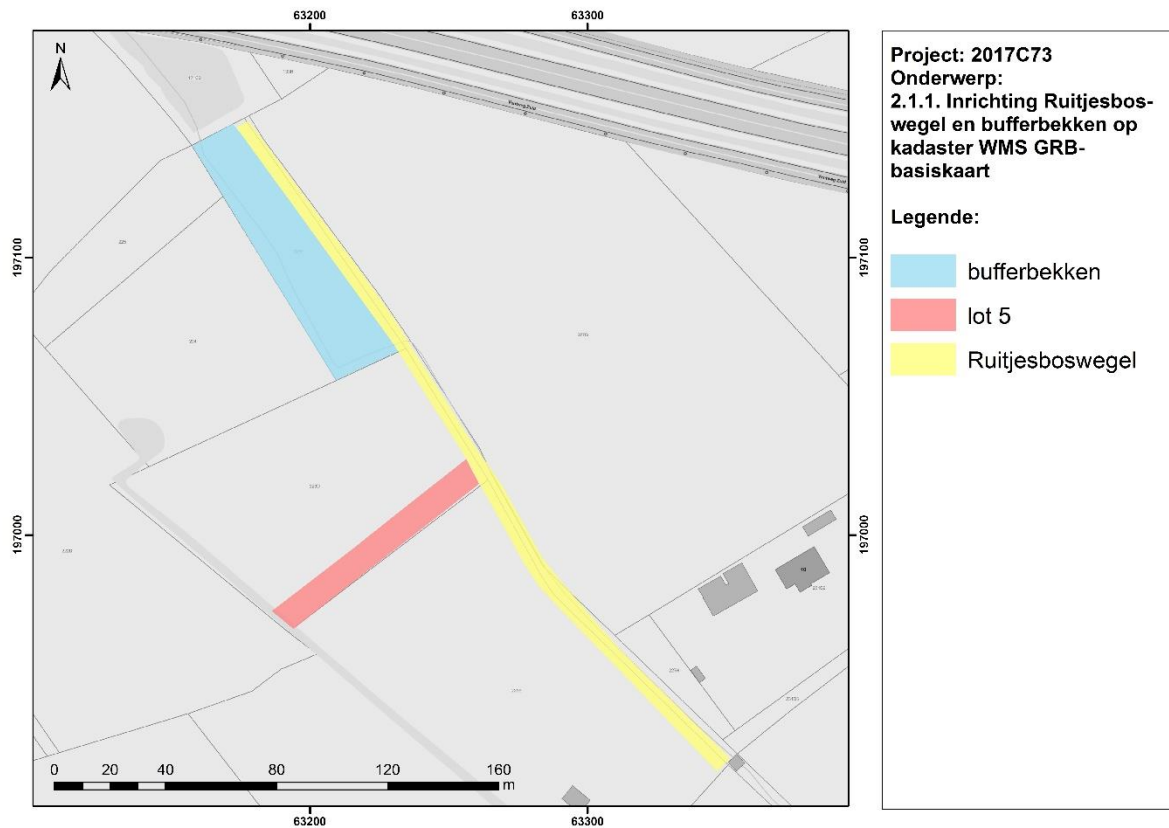
Er zijn geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site.

1.1.3 De impactbepaling

De voornaamste ingrepen ter hoogte van deze deelzone bestaan uit de realisatie van de Ruitjesboswegel, een wandel- en ruiterspad, en de aanleg van een bufferbekken (fig. 2). In het kader van de inrichting wordt de teelaarde afgegraven van het 3 m brede wegdek over een lengte van 290 m. Het handelt in totaal om 870 m². Het bufferbekken zal worden afgegraven tot een diepte van 1,3 m op perceel 226F. In totaal handelt het om 2575 m².

1.1.4 Waardering van de archeologische site

Gezien de algemene zeer natte kleigronden zonder profiel dient de archeologische verwachting voor deze zone als laag te worden ingeschat. De aanwezigheid van natte kleigronden ter hoogte van het bufferbekken werd bevestigd door het landschappelijk bodemonderzoek. De onmiddellijke omgeving van het studiegebied is droger en bezit geen kleigronden. Deze gronden bezitten een hoger archeologisch potentieel. Bovendien is, met uitzondering van het bufferbekken, de breedte van de ingrepen beperkt tot 3 m waardoor archeologische sporen, sporencombinaties of structuren slechts over een beperkte breedte kunnen worden onderzocht. Hierdoor wordt geargumenteed dat **geen bijkomende maatregelen** moeten worden genomen in deze deelzone.

Figuur 2. Overzicht van de bodemingrepen geprojecteerd op het kadaster (Bron: © Geopunt)

1.2 Ecologische inrichting percelen Groene 62 (nr.2.2.1)

1.2.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd voldoende informatie gewonnen om met voldoende zekerheid te doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site en het archeologisch potentieel tot kennisvermeerdering.

1.2.2 De afwezigheid van een archeologische site

Er zijn geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site.

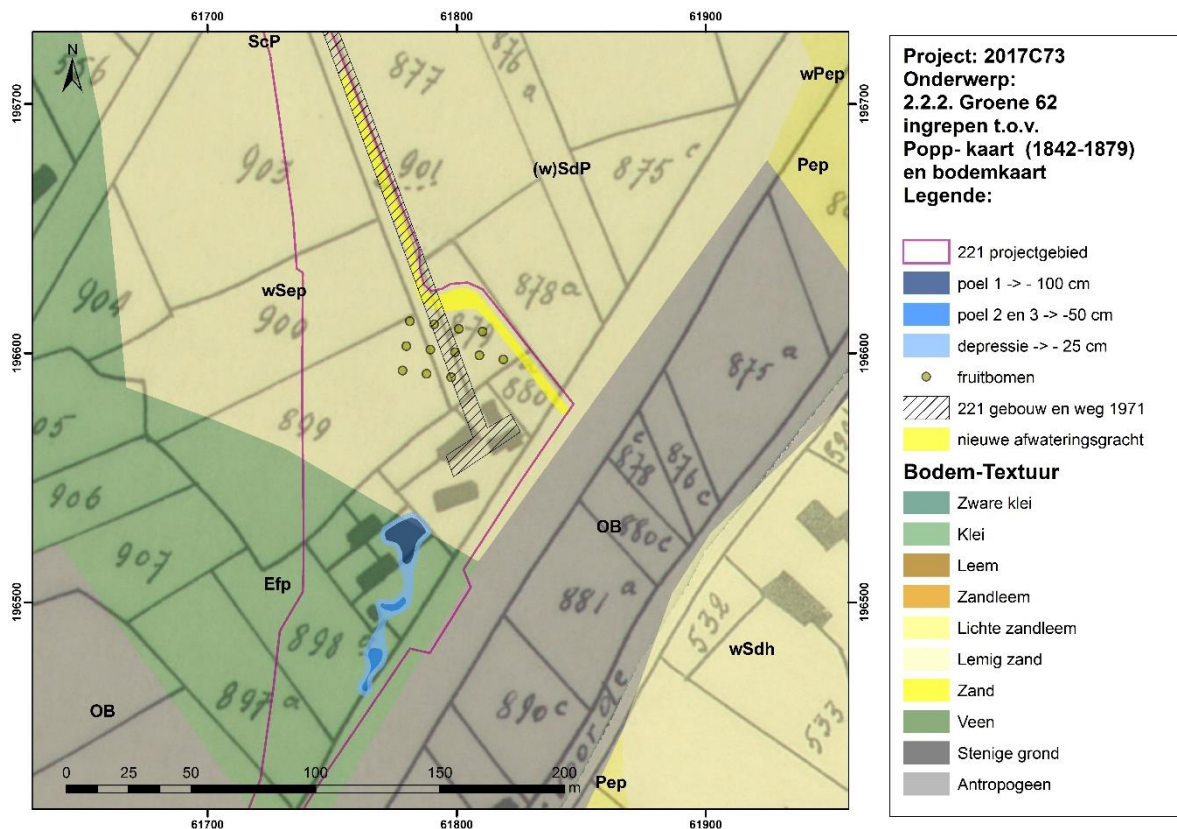
1.2.3 De impactbepaling

De voornaamste bodemingrepen bestaan uit de aanleg van een nieuwe langsgracht, het planten van 12 bomen (plantput = 0,5 x 0,5 x 0,5 m) en de aanleg van enkele poelen met tussenliggende depressies.

Het historisch- cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er zich binnen de grenzen van het projectgebied aan het eind van de 18de eeuw twee gebouwen bevonden en in het midden van de 18de eeuw waren zeven constructies aanwezig in de zuidelijke helft van de projectzone. Op een luchtfoto van 1971 is nog één gebouw present en loopt de huidige landweg aan de noordoostelijke rand van de projectzone door tot aan dit gebouw (fig. 3).

Bodemkundig situeren de poelen en depressies zich in een natte kleibodem zonder profiel en de overige ingrepen in een natte lemig zandbodem zonder profiel.

Het beperkte archeologisch potentieel van deze zone ligt in hoofdzaak bij de aanleg van de drie poelen en tussenliggende depressies (620 m²) en het deel van de nieuwe langsgracht dat niet is vernield door de bestaande onverharde landweg (ca. 250 m², breedte = 3 m). Drie van de 12 bomen bevinden zich ter hoogte van de recente weg. De poelen en depressies bevinden zich in de onmiddellijke nabijheid van de historische gebouwen.

Figuur 3. Overzicht van de bodemingrepen op de Popp- kaart met aanduiding van het gebouw en de weg van 1971 en de bodemkaart (Bron: © Geopunt)

1.2.4 Waardering van een archeologische site

Gezien de beperkte breedte van de gracht (3 m) en de algemene natte bodemgesteldheid dient het archeologisch potentieel tot kennisvermeerdering in deze deelzone algemeen als laag te worden ingeschat. De mogelijkheid bestaat dat er restanten van historische gebouwen worden aangesneden bij de aanleg van de poelen. Deze bezitten echter een beperkte oppervlakte en onregelmatige morfologie, waardoor kosten- baten niet kan worden verantwoord om verder archeologisch onderzoek uit te voeren. Hierdoor wordt geargumenteed dat **geen bijkomende maatregelen** moeten worden genomen in geheel deze deelzone.

1.3 Faunapassage (nr.3.3.1)

1.3.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van de beschrijving der werken werd voldoende informatie gewonnen met betrekking tot de afwezigheid van een archeologische site. Hierdoor werd deze zone niet opgenomen bij het assessment in het verslag van resultaten.

1.3.2 De afwezigheid van een archeologische site

De faunapassage (nr. 3.3.1) betreft een aanpassing van de bestaande koker onder de snelweg E403. Hierbij vindt geen grondverzet plaats in ongeroerde bodem, waardoor geen archeologische site wordt bedreigd. Het advies luidt om **geen bijkomende maatregelen** te treffen.

1.4 Fietsverbinding Bergenstraat – Korenbloemstraat (nr.1.6.1)

1.4.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van de beschrijving der werken werd voldoende informatie gewonnen met betrekking tot de afwezigheid van een archeologische site. Hierdoor werd deze zone niet opgenomen bij het assessment in het verslag van resultaten.

1.4.2 De afwezigheid van een archeologische site

Voor de fietsverbinding Bergenstraat – Korenbloemstraat worden de bestaande taluds en het wegdek van de brug aangepast. De bodemingrepen situeren zich boven het maaiveld en vinden aldus plaats in opgehoogde (geroerde) gronden. Bijgevolg zal het onderzoek nooit nuttige kennisvermeerdering opleveren en dienen **geen bijkomende maatregelen** te worden getroffen.

1.5 Bomen en houtkanten Vrijlatenstraat (A) en Hogestraat (B) (nr.1.4.1)

1.5.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd voldoende informatie gewonnen om een potentieel aanwezige archeologische site te kunnen waarderen.

1.5.2 De afwezigheid van een archeologische site

Geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site

1.5.3 De impactbepaling

Project 1.4.1.a bestaat uit twee secties, A en B, die zich beiden situeren in Ruddervoorde, deel van de gemeente Oostkamp. De ingreep bestaat voor beide deelzones uit het aanleggen van plantputten in de berm langs de bestaande weg met een afmeting van 0,5 x 0,5 x 0,5 m. Meer specifiek 21 plantputten ter hoogte van de Vrijlatenstraat en 16 langs de Hogestraat.

1.5.4 Waardering van een archeologische site

Het DHM van de Hogestraat illustreert dat de weg, inclusief de berm ca. 30 tot 50 cm werd opgehoogd. Voor de Vrijlatenstraat werden er op basis van het bureauonderzoek geen

antropogene invloeden gedetecteerd. Echter gezien geen CAI- vindplaatsen worden aangesneden, de beperkte omvang van de plantputten en de algemene slechte drainage van de bodem is de archeologische verwachting voor deze zone eerder laag. Bijgevolg dienen **geen verdere maatregelen** te worden getroffen.

1.6 Herinrichting kruispunten Wingene (nr.3.5.9.a)

1.6.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Na de bespreking van de geplande werken en inrichtingsplannen werd vastgesteld dat er slechts één beperkte bodemingreep zal plaatsvinden ter hoogte van het kruispunt van de Pincestraat en Vrijgeweidstraat.

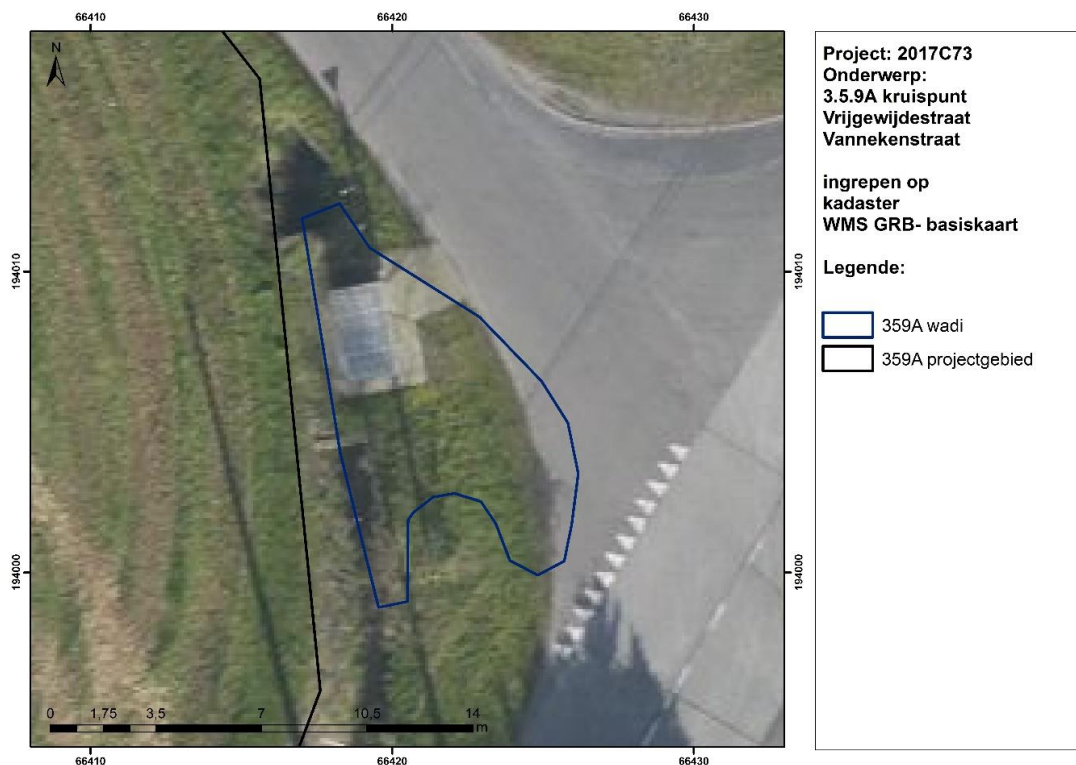
1.6.2 De afwezigheid van een archeologische site

Geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site.

1.6.3 Impactbepaling

De enige bodemingreep bestaat uit het uitgraven van een depressie van 30 cm t.o.v. het maaiveld met een totale oppervlakte van 64 m². Een deel van deze zone is echter reeds geroerd door (fig. 4):

- een bushokje dat rust op een betonplaat van 14 m²
- de bestaande gracht, die in een buis werd aangelegd 9 m²
- de aanleg van de huidige weg (minimum 7,5 m²)

Figuur 4. Overzicht van de bodemingrepen t.o.v. de orthofoto (Bron: © Geopunt)

1.6.4 Waardering van een archeologische site

Na de impactbepaling werd vastgesteld dat er slechts 33,5 m² van deze zone mogelijk gevrijwaard bleef van vernieling. Dit is echter onzeker gezien de aanleg van het bushokje en de nabijgelegen weg mogelijk nog meer hebben verstoord. Gezien de beperkte oppervlakte en de afwezigheid van gekende archeologische vindplaatsen in de directe omgeving kan kosten baten **niet geargumenteed worden om verdere maatregelen te treffen** in deze zone.

1.7 Herinrichting Pincestraat & Vrijgeweidstraat (nr.3.5.9.b)

1.7.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Na de bespreking van de geplande werken en inrichtingsplannen werd vastgesteld dat er slechts de bodem enkel wordt geroerd bij de aanleg van de drie tractor uitwijkzones. Op basis van het bureauonderzoek werd voldoende informatie gewonnen om een potentieel aanwezige archeologische site te kunnen waarderen.

1.7.2 De afwezigheid van een archeologische site

Geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site.

1.7.3 Impactbepaling

Verspreid over de Pincestraat en de Vrijgeweidstraat in de gemeente Wingene worden een aantal verkeerskundige ingrepen gerealiseerd. Voor de Vrijgeweidstraat gaat het om het voorzien van verkeersgeleiders. Voor de Pincestraat worden t.h.v. de kruispunten markeringen aangebracht en op drie locaties tractor uitwijkstroken voorzien. De verkeersgeleiders worden gerealiseerd op de bestaande openbare weg.

De bodemingrepen beperken zich tot de drie tractor uitwijkstroken in de Pincestraat. Deze situeren zich op ongeroerde bodem aan de rand van de weg en hebben elk een oppervlakte van ca. 44 m². De lengte van de uitwijkstroken bedraagt 20 m en de breedte ca. 2,15 m. Het typedwarsprofiel illustreert dat de uitbreiding van de weg wordt gefundeerd op gestabiliseerde niet-continue steenslag met borduur en stut.

1.7.4 Waardering van een archeologische site

De drie zones bezitten elk een beperkte oppervlakte van 44 m² en een gemiddelde breedte van 2,15 m. Hoewel niet kan worden uitgesloten dat een archeologische vindplaats kan aanwezig zijn dient het potentieel tot kenniswinst als laag te worden ingeschat door de beperkte omvang van de discontinue stroken aan de rand van de huidige openbare weg. Verder dient te worden vermeld dat er geen vindplaatsen zijn gekend in de CAI. Bijgevolg wordt geargumenteed om geen verder onderzoek uit te voeren in deze deelzone.

1.8 Herinrichting oprittencomplex (nr. 2.1.8)

1.8.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek, het landschappelijk booronderzoek en de gerichte ingreep in de bodem d.m.v. proefsleuven werd voldoende informatie ingewonnen om een potentieel aanwezige archeologische site te kunnen waarderen.

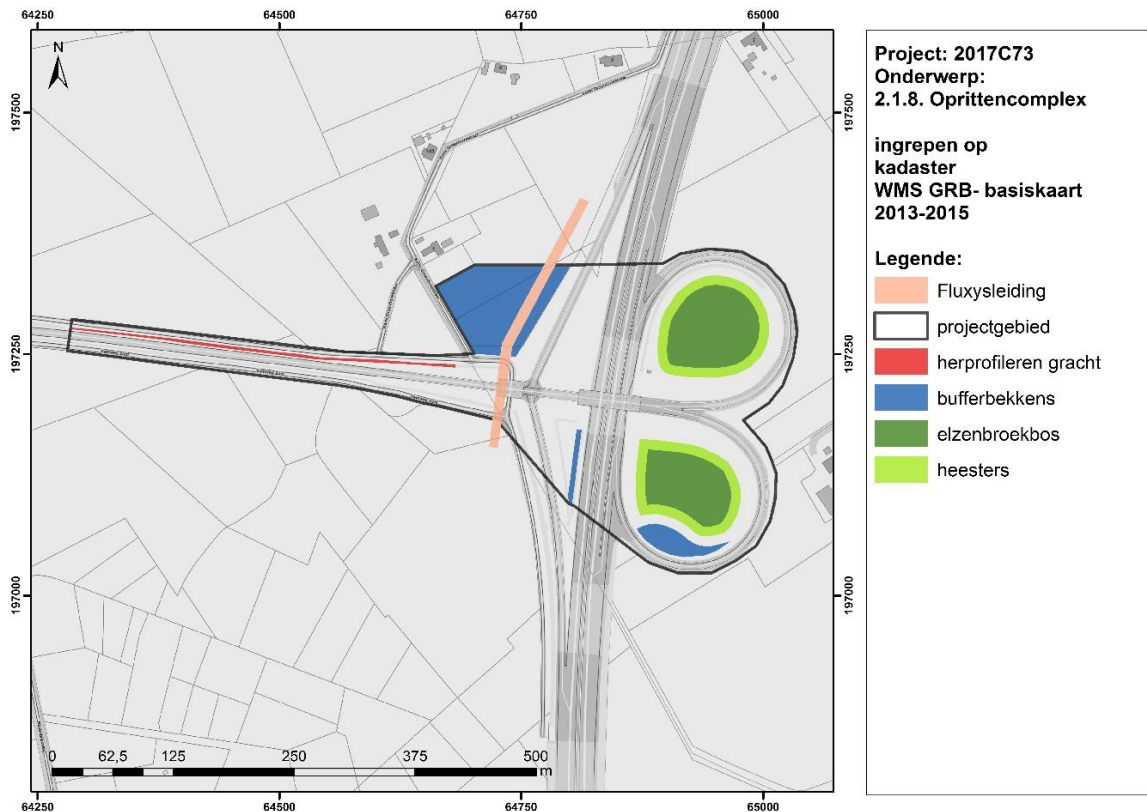
1.8.2 De afwezigheid van een archeologische site

Er zijn geen directe indicaties voor de afwezigheid van een archeologische site.

1.8.3 Impactbepaling

Het oprittencomplex wordt heringericht met als doel de wateroverlast te beperken en de lussen groen in te richten. Hiertoe wordt de gracht tussen de R34 en Ventweg Noord geherprofileerd en worden drie bufferbekkens aangelegd met een totale oppervlakte van 9331 m² (Figuur 5). Hierna een overzicht van de werken en hun impact op de bodem:

- Noordelijk bufferbekken bevindt zich tussen de Korte Groenhovestraat, de A17 en de Ventweg Noord en bezit een totale oppervlakte van 7458 m². Dit geheel wordt doorsneden door een Fluxysleiding, waar een buffer wordt voorzien van 10 m waar geen bodemingrepen zullen plaatsvinden. In het noordelijk deel wordt de bufferzone afgegraven van ca. 19,2 m TAW tot 17,9 m TAW. In het zuiden wordt de bufferzone afgegraven van ca. 18,4 TAW tot 17,7 m TAW. Dit bufferbekken wordt verbonden met een buis met doorsnede van 50 cm onder de Ventweg Noord naar de bestaande langsracht.
- Lokaal wordt de Ventweg Noord ter hoogte van de tunnel onder de R34 35 cm opgehoogd, van ca. 18,3 m TAW naar 18,65 m TAW.
- Zuidelijk bufferbekken tussen de oprit en de A17/E403. Hier wordt de bestaande gracht verbreed tot 5 m (op het niveau 17 m TAW). De oppervlakte bedraagt 398 m².
- De herinrichting van de ruimte binnen de oostelijke opritlussen van de A17/E403 naar een groenzone met elzenbroekbos, waarbij aan de rand heesters worden aangeplant. Beide lussen bezitten een totale oppervlakte van ca 10000 m².
- In de zuidelijke lus wordt tevens een bufferbekken voorzien met een oppervlakte van 1495 m². Het bekken zal worden uitgegraven tot het niveau van 18,8 m TAW. De uitgegraven grond wordt gelijkmatig verspreid in de randen van de lus.

Figuur 5. Overzicht van de bodemingrepen geprojecteerd op het kadaster (Bron: © Geopunt)

1.8.4 Waardering van een archeologische site

De voornaamste bodemingrepen betreft de installatie van de drie bufferbekkens. Gezien het zuidelijke bufferbekken de uitbreiding van een bestaande gracht betreft tot 5 m werd deze zone niet verder onderzocht aangezien het potentieel tot kenniswinst gering is. Het landschappelijk booronderzoek heeft aangetoond dat het geplande bufferbekken binnen het oprittencomplex ten dele is geroerd door antropogene activiteiten die gepaard gingen met de aanleg van het oprittencomplex. Hierdoor werd deze zone niet verder opgevolgd.

Het noordelijk bufferbekken met een totale oppervlakte van 7458 m² werd onderworpen aan een proefsleuvenonderzoek. Ondanks de relatief goede zichtbaarheid en bewaringstoestand van de sporen werd een zeer lage densiteit aan sporen waargenomen. De archeologische sporen betreffen enkele paalkuilen, greppels en ongedefinieerde kuilen die allen vooralsnog niet verder kunnen worden gedateerd. Eén van de greppels behoort mogelijk tot de Romeinse periode. Hoewel niet kan uitgesloten worden dat er zich binnen de grenzen van het projectgebied nog sporen zullen bevinden, dient de algemene verwachting ten aanzien van het treffen van sporen als laag te worden ingeschat. Dit kan enerzijds in verband worden gebracht met de lager gelegen onaantrekkelijke landschappelijke positie en anderzijds met het vermoedelijk langdurig extensief gebruik van het perceel als weide.

Gezien er geen nederzettingszone kan worden afgebakend op basis van het uitgevoerde onderzoek en de densiteit aan sporen zeer laag is wordt voor deze zone **geen opgraving geadviseerd**.

2. Samenvatting

Samenvattend werden in het kader van de archeologienota voor het project Groenhove – Vrijgeweid alle deelzones voldoende onderzocht om op een gefundeerde manier uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Hierbij was bij een aantal deelzones de analyse van de geplande werken voldoende om de impact op de bodem in te kunnen schatten. Bij de overige deelzone was de waardering van een potentieel aanwezige archeologische vindplaats voldoende om te kunnen argumenteren dat geen bijkomende maatregelen noodzakelijk worden geacht.

Bijlage

1 Figurenlijst:

Figuur 1. Overzicht van de verschillende deelzones die zijn opgenomen in het assessment (Bron: © Geopunt)	4
Figuur 2. Overzicht van de bodemingrepen geprojecteerd op het kadaster (Bron: © Geopunt)	6
Figuur 3. Overzicht van de bodemingrepen op de Popp- kaart met aanduiding van het gebouw en de weg van 1971 en de bodemkaart (Bron: © Geopunt)	7
Figuur 4. Overzicht van de bodemingrepen t.o.v. de orthofoto (Bron: © Geopunt)	9
Figuur 5. Overzicht van de bodemingrepen geprojecteerd op het kadaster (Bron: © Geopunt)	12